

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету

ВИПУСК 32

Рівне – 2020

УДК 94(477) + 94 (100)

А 43

ББК 63.3 (4Укр)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : Зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Вип. 32. Рівне: РДГУ, 2020. 266 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан – кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне)

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій – кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Редакційна рада:

Давидюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Жарна Криштоф – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м. Жешув, Республіка Польща)

Киридон Алла – доктор історичних наук, професор (м. Київ)

Троян Сергій – доктор історичних наук, професор (м. Київ)

Фісанов Володимир – доктор історичних наук, професор (м. Чернівці)

Члени редколегії:

Галуха Любов – кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Жилюк Сергій – доктор історичних наук, професор (м. Остріг)

Майзнер Роберт – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м. Ченстохова, Республіка Польща)

Прищепя Богдан – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Соммер Ханна – доктор гуманітарних наук в галузі соціології, професор (м. Жешув, Республіка Польща)

Степанков Валерій – доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський)

Стоколос Надія – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Чухліб Тарас – доктор історичних наук, провідний науковий співробітник (м. Київ)

Швецова-Водка Галина – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Шеретюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 10 від 26 листопада 2020 р.

***Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №15857-4329Р***

ISSN 2519-1942

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Пластова, 31,
Факультет історії, політології та міжнародних відносин РДГУ,
isf_rdg@ukr.net
<http://fipmv.rv.ua/>

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020

РОЛЬ ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРОТОКОЛУ В ІСТОРІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Вівчар Інна

Рівненський державний гуманітарний університет

Україна, 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3661-101X>

Анотація. Автором проаналізовано сутність, значення, специфіку використання та історичний генезис дипломатичного і міжнародного ділового протоколу. Визначено значення церемоніалу як важливої події організаційно-політичного характеру. Автором описано роль посла під час церемоніалу та його зовнішній вигляд під час конгресу. Визначено суть дипломатичного протоколу на шляху становлення дружніх відносин держав. Визначено значення ділового протоколу на міжнародному рівні.

Ключові слова: дипломатичний протокол, діловий протокол, міжнародні відносини, міжнародне спілкування, генезис, церемоніал, посол.

Abstract. The author analyzes the essence, meaning, specifics of use and historical genesis of diplomatic and international business protocol. The significance of the ceremony as an important event of organizational and political nature is determined. The author describes the role of the ambassador during the ceremony and his appearance during the congress. The essence of the diplomatic protocol on the way of formation of friendly relations of the states is defined. The value of business protocol at the international level is determined.

Key words: diplomatic protocol, business protocol, international relations, international communication, genesis, ceremonial, ambassador.

Актуальність проблеми дослідження. Забезпечення дружніх стосунків між державами на професійному рівні, враховуючи різні політичні та економічні устрої, рівень культурного розвитку, наявність національних традицій і звичаїв, вимагає від дипломата, бізнесмена володіння правилами спілкування, ведення переговорів, листування, укладення договорів, угод і контрактів і в цілому вирішення усіх питань мирними засобами. Ключовим організаційно-політичним механізмом або інструментом вирішення цих питань є дипломатичний і міжнародний діловий протокол.

Дипломатичний протокол постає як певна сукупність загальноприйнятих правил, традицій і умовностей, яких дотримуються керівники держав і урядів, відомства закордонних справ, дипломатичні і торговельні представництва, офіційні особи в міжнародному спілкуванні [2, с. 150]. Дипломатичний протокол є зразком міжнародного спілкування, на який рівняються приватні особи та усі організації в світі. Норми, що викладені у протоколі є обов'язковими для виконання всіма учасниками міжнародного спілкування. Відступ від дипломатичного протоколу або порушення його норм сприймається як неповага до держави і може призвести до конфліктних ситуацій. Дипломатичний протокол і раніше був природньою та невід'ємною частиною міжнародних відносин.

Протягом історії людства, починаючи від найдавніших часів і аж до початку нового часу, а саме до XIX ст., питанням церемоніалу надавалося велике значення (приїзд посла, його одяг, транспорт тощо). Варто проаналізувати, як описує Жюль Камбон в'їзд у Лондон в 1661 р. шведського посла, під час якого «слуги іспанського посла графа Ваттевіля посварилися з лакеями французького посла графа д'Естрада, перерізали посторонки в його колясці; були пущені в дію шпаги, і багато французів, іспанців і англійців було вбито на місці. Треба дякувати богу, що тепер немає таких битв...» [4, с. 110].

Досить часто в'їзди послів обставлялися з надзвичайною пишністю, як, наприклад, в'їзд польського посла Яна Глінського в Стамбул у XVII ст. Процесія проходила через все місто, її відкривали 37 возів з особистим багажем посла, далі їхали 4 чудові карети з посольським оточенням, крім того, йшли за загоном яничарів, 40 польських шляхтичів, які мали одяг з рожевого шовку. Слідом за ними вели 28 коней, які мали яскраво-пурпурові попони, а далі крокували 4 трубачі, 12 пажів у вишитому золотом одязі, лицарі і виблискуючі золотом гусари. Посол був одягнутий в одяг, обсипаний діамантами. Оточували його 12 гайдуків в шапках з султанами із пір'я павичів. Підкови коней посла були виковані з чистого срібла і заледве тримались на двох ухналях, щоб під час церемонії навмисне могли загубитися, а присутні їх знайшли і дивувались з неймовірного багатства.

Віденський – 1815 р., і Аахенський – 1818 р., конгреси, які вперше у міжнародній практиці ухвалили спеціальні постанови, що стосуються дипломатичних відносин і стосувались зокрема питання щодо визначення старшинства дипломатичних представників. Віденський та Аахенський політичні документи були першою спробою наділити юридичною силою і перетворити в норми міжнародного права деякі правила міжнародної ввічливості. Постанови даних конгресів, стали основою міжнародної протокольної практики, проіснувавши більше 150 років – аж до 1961 року, коли у Відні була підписана «Віденська конвенція про дипломатичні зносини».

На сьогоднішній день, «Віденська конвенція про дипломатичні зносини» – це базовий міжнародно-правовий документ, який регулює дипломатичну діяльність суб'єктів міжнародного права. Окрім даного документа, який є основним, можна також назвати й інші, які тією чи іншою

мірою визначають дії протоколу, а саме: «Віденська конвенція про консульські зносини» (1963), «Конвенція про імунітети і привілеї ООН» (1946), «Конвенція Організації американських держав про дипломатичний притулок» (Каракас, 1954). На основі цих документів, а також на основі двосторонніх угод і внутрішньодержавного законодавства здійснюється врегулювання тих питань, які виникають у процесі спілкування між сторонами [3].

В умовах сьогодення, міжнародні відносини мають безліч різних відносин та високий ступінь їх складності. Перша тенденція сучасних міжнародних відносин – поява нового світового порядку, яка була заснована на гегемонії США. Після Другої світової війни для міжнародних відносин було характерно протистояння двох наддержав – СРСР і США. Внаслідок визначених обставин, глобальна політика набула біполярного характеру з відповідними ознаками: перегони озброєнь, сфери впливу, військові частини тощо.

Між СРСР і США не було прямого збройного протистояння один проти одного, адже їх не цікавила третя світова війна. Проте у той час американські інтереси поширювалися по суті у всіх регіонах світу, і тому їх потрібно було захищати всюди. Сьогодні протистояння двох наддержав минуло. Першою, хто зламала світову соціалістичну систему і була розпущена проти НАТО, була Організація Варшавського договору [1, с. 201–202].

Висновок. Таким чином, починаючи ще з давніх часів, людський досвід накопичував і відбирав із нескінченних повторень ті правила, умовності та традиції, що відповідали інтересам підтримки спілкування. З розвитком міждержавних зв'язків стали формуватися норми спілкування, включаючи протокольні. Під впливом історичних подій та відповідного розвитку, протокол зазнав глибоких змін. Сучасний дипломатичний протокол має багато інструментів, завдяки яким держави можуть впливати на позицію іншої сторони, не звертаючись до заходів прямої конфронтації.

Джерела та література

1. Балабанов К. В., Трофименко М. В. Дипломатична та консульська служба: підручник для студентів ВНЗ. Донецьк: Вид-во «Ноулідж», 2013. 432 с.
2. Гриценко Т. Б. Етика ділового спілкування: навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2017. 344 с.
3. Коваль Ю. В. Роль дипломатичного протоколу та етикету у діяльності сучасних міжнародних організацій [Електронний ресурс] / Ю. В. Коваль // Матеріали Норвезько-Української конференції, присвяченої діяльності Ф. Нансена в Україні у 1921–1922 роках, (Харків, 10–11 жовт. 2019 р.) / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна; Посольство Норвегії в Україні. – Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2019.
4. Основи дипломатичного протоколу та етикету: навч. посіб.: пер. з англ. / Аріф Гулієв; Нац. авіац. ун-т. – Харків: Факт, 2017. 157 с.

References

1. Balabanov K. V., Trofy`menko M. V. (2013) Dy`plomaty`chna ta konsul`s`ka sluzhba: pidruchny`k dlya studentiv VNZ. Donecz`k: Vy`d-vo «Noulidzh», 432 s.
2. Gry`cenko T. B. (2017) Ety`ka dilovogo spilkuvannya: navch. posib. – K.:CzUL, 344 s.
3. Koval` Yu. V. (2019) Rol` dy`plomaty`chnogo protokolu ta ety`ketu u diyal`nosti suchasny`x mizhnarodny`x organizacij [Elektronny`j resurs] / Yu. V. Koval` // Materialy` Norvez`ko-Ukrayins`koyi konferenciyi, pry`svyachenoyi diyal`nosti F. Nansena v Ukrayini u 1921–1922 rokax, (Xarkiv, 10–11 zhovt. 2019 r.) / Xarkiv. nacz. un-t im. V. N. Karazina; Posol`stvo Norvegiyi v Ukrayini. – X.: XNU im. V. N. Karazina.
4. Osnovy` dy`plomaty`chnogo protokolu ta ety`ketu: navch. posib.: per. z angl. / Arif Guliyev; Nacz. aviacz. un-t. – Xarkiv: Fakt, (2017),157 s.

УДК 327-044.247(4)

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ: ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ

Кундеус Оксана

Рівненський державний гуманітарний університет
Україна, 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1162-3858>

Іванюк Алла

Рівненський державний гуманітарний університет
Здобувачка освітнього ступеня бакалавр, 4 курс,
спеціальність «Міжнародні відносини»

В статті здійснено аналіз основних положень інтеграційних теорій та концепцій з метою визначити умови інтенсифікації двостороннього політичного співробітництва, що об'єктивно прискорило б реалізацію європейського вибору і набуття Україною повноправного членства в ЄС.

У науковій розвідці зіставлені висновки представників різних теоретичних підходів щодо поглиблення політичної взаємодії суб'єктів інтеграційного процесу, входження в європейський простір безпеки, зменшення політичних ризиків процесу розширення ЄС.

Доведено, що для пояснення реальних процесів інтеграції має бути використаний весь накопичений науковий арсенал теорій інтеграції, кожна з яких порушує суттєві проблеми і пропонує слушні способи їх розв'язання.

Ключові слова: європейська інтеграція, теорії інтеграції, Україна – Європейський Союз.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Олеся Онищук

МІЖКОНФЕСІЙНИЙ ДІАЛОГ МІЖ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКВОЮ
ТА ПРОТЕСТАНТСЬКИМИ РЕЛІГІЙНИМИ ТЕЧІЯМ В УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ
(КІНЦЯ XVI – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII СТ.) 3

Артем Харченко

КОЛЕКТИВНИЙ ПОРТРЕТ СТУДЕНТСТВА ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В
ПЕРШІЙ ПОЛОВИНИ XIX СТ. 9

Ольга Колесник, Руслан Пальчевський

ІДЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УКРАЇНСЬКОГО МОЛОДІЖНОГО ТОВАРИСТВА «СОКІЛ» 15

Вікторія Зиль

МЕЦЕНАТСТВО В КИСВІ НА РУБЕЖІ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ. 25

Василь Рожко

УКРАЇНСЬКІ ВОЯКИ ЕМІГРАНТИ В СКЛАДІ АНЗАК В РОКИ ПЕРШОЇ
СВІТОВОЇ ВІЙНИ 30

Ольга Токар

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА – СИМВОЛ ГЕРОЇЗМУ УКРАЇНЦІВ У БОРОТЬБИ
ЗА ВЛАСНУ ДЕРЖАВНІСТЬ 35

Олександр Рибачук, Тетяна Карпукіна

ФОРМУВАННЯ РЕПРЕСИВНО КАРАЛЬНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ
ВСТАНОВЛЕННЯ ТОТАЛІТАРНОГО РАДЯНСЬКОГО РЕЖИМУ 42

Володимир Сова

УКРАЇНА В ГЕОПОЛІТИЧНИХ ПЛАНАХ ТРЕТЬОГО РЕЙХУ НАПЕРЕДОДНІ
ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 51

Юлія Горбова

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ КРИМУ: ПЕРЕСЕЛЕНСЬКІ АКЦІЇ ТА ЇХ НАСЛІДКИ
(1944–2019 РР.) 61

Тарас Надашкевич, Тетяна Карпукіна

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА НІМЕЦЬКОЇ ВЛАДИ В
РЕЙХСКОМІСАРИАТІ «УКРАЇНА» 68

Влад Твердинюк

РОЗСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПОЛЬЩІ В УРСР, ЯК ПЕРЕДДЕНЬ ОПЕРАЦІЇ «ВІСЛА» 77

Оксана Кундеус

ГІБРИДНА ВІЙНА РФ ПРОТИ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ІНСТРУМЕНТИ 88

Інна Вівчар

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ 99

Олег Санжаревський, Тарас Жовтенко

ВІЙСЬКОВЕ ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ І РЕГІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА
У ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ: ВІД МИРОТВОРЧОГО БАТАЛЬЙОНУ
ДО УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКОЇ БРИГАДИ 108

<i>Юрій Ліннік</i> У ПОШУКАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ	117
---	-----

РОЗДІЛ 2. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ І МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

<i>Андрій Богданович</i> СПРОБА ПОБУДУВАТИ «МІСТО СОНЦЯ» В ПАРАГВАЇ	124
--	-----

<i>Інна Вівчар</i> ПОЛІТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ПОГЛЯДИ НІККОЛО МАКІАВЕЛЛІ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА ТА СУЧАСНІСТЬ	130
---	-----

<i>Валентин Константинов</i> ЦЕЦОРСКАЯ БИТВА 1620 ГОДА И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ПОЛЬСКО-ТУРЕЦКИЕ ОТНОШЕНИЯ	134
---	-----

<i>Ольга Сєєрова, Олена Золотун</i> ОСОБЛИВОСТІ БОРОТЬБИ ІЗ КОРУПЦІЄЮ В РОСІЇ В ДРУГІЙ ЧВЕРТІ ХІХ СТОЛІТТЯ	146
---	-----

<i>Николай Щавлинский</i> ИЗ ИСТОРИИ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ БЕЛОРУССКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ И УКРАИНСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ (1918 Г.).	159
--	-----

<i>Оксана Лепеш</i> КОНТРАБАНДА КАК ВИД СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОВЕТСКО-ПОЛЬСКОГО ПРИГРАНИЧНОГО НАСЕЛЕНИЯ В 1920-Х ГГ.	165
---	-----

<i>Ліна Харипончук, Роман Михальчук</i> КОНЦЕНТРАЦІЙНІ ТАБОРИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА РЕПРЕСИВНОЇ ПОЛІТИКИ ТРЕТЬОГО РЕЙХУ	173
---	-----

<i>Руслан Постоловський</i> ГЕНЕЗА Й ЕВОЛЮЦІЯ ЧЕСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНИХ ІДЕЙ: ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС	186
--	-----

<i>Аліна Таргонська, Інна Мартинчук</i> ІДЕОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА ГОЛЛІЗМУ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ФРАНЦІЇ	195
--	-----

<i>Інна Вівчар</i> РОЛЬ ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРОТОКОЛУ В ІСТОРІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	204
---	-----

<i>Оксана Кундеус, Алла Іванюк</i> ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ: ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ	207
--	-----

<i>Ірина Андрощук</i> СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СИСТЕМА МЕДІА-ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДЛЯ РОБОТИ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ	211
---	-----

<i>Інна Вівчар</i> АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ МЕТОДІВ СТИСНЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ	222
--	-----

РОЗДІЛ 3. ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

Микола Переходько

ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК СІЧОВОГО РУХУ НА ТЕРИТОРІЇ ГАЛИЧИНИ Й
БУКОВИНИ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ 226

РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРИОГРАФІЇ

Тарас Пасічник

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА СУТНІСТЬ ЯВИЩА ГЕНОЦИДУ 233

Анатолій Лясковець

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНОВИЩА НАСЕЛЕННЯ НА ВОЛИНІ В ПЕРІОД
НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЗАРУБІЖНІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ 242

РОЗДІЛ 5. РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, ОГЛЯДИ

Руслана Давидюк

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
МІЖВОЄННОЇ ГАЛИЧИНИ 254

ISSN 2519-1942

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

ВИПУСК 32

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Лариса Федорук**

Обкладинка – **Григорій Волохов**

Підписано до друку 26.11.2020 р. Папір офсетний.

Гарнітура «Times New Roman».

Наклад 300. Ум. друк. арк. 17,17.

Віддруковано засобами різнографічного друку

ПП Самборський І.О.

вул. Княгині Ольги, 8, м. Рівне, 33028

ISSN 2519-1942

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 32. – Рівне, 2020. – 266 с.

УДК 94(477) + 94 (100)

А 43

ББК 63.3 (4Укр)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020